

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. בסיפורים רבים תפיסת המציאות של הדמות המרכזית שונה מהתפיסה של הסובבים אותה. הסבר והדגם קביעה זו, על פי אחד מן הסיפורים, הקצרים שלמדת. מהי השפעת שוני זה על ההתפתחות של עלילת הסיפור? הסבר את דבריך.

2. בסיפורים קצרים רבים מובלעת ביקורת על ערכי החברה.

מהי הביקורת על ערכי החברה, המובלעת בסיפור קצר אחד שלמדת? הסבר כיצד הביקורת מעוצבת בסיפור.

איש זקן מאוד עם כנפיים עצומות / גבריאל גרסיה מארקס

3. לפניך דמויות משנה בסיפור:

האב גונזאגה

השכנה הידענית

אשת העכביש

הרופא

בחר בשתיים מדמויות אלה, אפיין כל אחת מהן, וכתוב כיצד היא מעוצבת בסיפור.

הסבר את התרומה של הדמויות שבחרת לבניית המשמעות של הסיפור.

פרק שני – דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מהשאלות 4-12 (28 נקודות).

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך", "טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו"

4. תאר את הסבל הטרגי במחזה שלמדת, והסבר את הגורם (או הגורמים) לסבל זה. בסס את דבריך על שתי סצנות מן המחזה.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך", "אנטיגונה"

5. לפניך דברי המקהלה בסיום הטרגדיה "אנטיגונה" (בתרגום אהרון שבתאי).

קרא אותם, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם.

הַתְּבוּנָה הַיָּא הַתְּנַאִי הַעֲקָרִי לְאִשֶּׁר.

וְגַם אֵין לְפַגֵּעַ בְּכַבֹּד הָאֱלִים.

עֲבוֹד מְלִים גְּדוּלוֹת

מִשְׁלָמִים אֲנָשִׁים וְהִירִים בְּמִפּוֹת גְּדוּלוֹת,

עַד שְׁלֵצַת וְקִנְיָתָם

הֵם לִוְמָדִים תְּבוּנָה.

א. פְּרֵשׁ דְּבָרִים אֱלֹהִים, וְהַסְבֵּר עַל פִּיהֶם אֵת יְסוּדוֹת הָעֲלִילָה הַטְּרַגִּית בְּמַחֲזֵה. (16 נקודות)

ב. הַדְּגֵם אֵת תַּפְקִיד הַמַּקְהֵלָה בְּטְרַגְדִּיָה בְּאִמְצָעוֹת. קְטַע אַחֵר מִ"אֲנִיגוֹנָה".

(12 נקודות)

"אדיפוס המלך"

6. הגורל הוא שקובע את מהלך חייו של הגיבור הטרגי. עם זאת לגיבור יש מידה של בחירה חופשית

הסבר והדגם קביעה זו, על פי הטרגדיה "אדיפוס המלך"

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו"

"המלט"

7. תאר את ה"מחזה בתוך מחזה" בטרגדיה זו.

הסבר מדוע המלט מעלה את ה"מחזה בתוך מחזה", ומהי משמעותו בהקשר של עלילת הטרגדיהגם את דבריך.

"המלך ליר"

8. תאר את האנלוגיה בין העלילה המשנית ובין העלילה המרכזית בטרגדיה "המלך ליר",

והסבר את תפקיד האנלוגיה בבניית המשמעות הטרגית של המחזה.

"מקבת"

9. בפתחת המחזה המכשפות אומרות: "טוב הרע ורע הטוב!"

הסבר כיצד אמירה זו באה לידי ביטוי בעלילה הטרגית של המחזה.

"אותלו"

10. תאר את דמותה של דסדמונה ואת דמותה של אמליה, והסבר את תפקדיהן בטרגדיה.

מחזה מודרני (מהמאה ה-19 או מהמאה ה-20)

11. הצג אחד מן הנושאים המרכזיים במחזה המודרני שלמדת.

תאר כיצד נושא זה בא לידי ביטוי במחזה, והסבר שני אמצעים התורמים לעיצובו.

12. "מאבק", "כניעה" או "השלמה עם המציאות" הם דרכי התמודדות של אנשים עם מציאות ר

הסבר והדגם את דרך ההתמודדות של הדמות המרכזית במחזה המודרני שלמדת עם מציאות

פרק שלישי – רומאן ונובלה

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מהשאלות 13-17 (28 נקודות).

שים לב: על שאלות 13-14 תוכל לענות גם על פי אחד מן הרומאנים ברשימה שבשאלה 17.

13. תאר גילויים של סובלנות וחמלה או של אדישות ורוע; או שילוב של גילויים אלה, ברומאן או

בנובלה שלמדת (בלי "הזקן והים"). הסבר את תרומתם לעיצוב המשמעות של היצירה.

14. תאר את המרחב (מקום או מקומות ההתרחשות) ברומאן או בנובלה שלמדת (כולל "הזקן והים"

והסבר את השפעת המרחב על התנהגות הדמויות, ואת תפקידו בבניית משמעות היצירה שלמד

הסבר והדגם את דברייך.

הזקן והים / ארנסט המינגווי

15. "לא הייתי צריך להרחיק כל כך, דג" הוא אמר. "לא למענך ולא למעני, אני מצטער, דג".

אמירה זו של הזקן משקפת את אופי המאבק המתואר בנובלה. הסבר והדגם קביעה זו.

בדמי ימיה / שמואל יוסף עגנון

16. היומן של עקביה מזל הוא בסיס להבנת סיפור חייה של תרצה.

הסבר והדגם קביעה זו.

17. **שים לב:** על שאלה 17 תוכל לענות רק על פי אחד מן הרומאנים ברשימה שלפניך.

סיפור פשוט, עיר קסומה, ספר הדקדוק הפנימי, מר מאני, מקדמות, שירה, חיי נישואים,

התגנבות יחידים, זיכרון דברים, והיום איננו כלה, החטא ועונשו, מאדאם בובארי, אנה קארנינה,

המשפט, האמן ומרגריטה, אל המגדלור, בית בודנברוק, מאה שנים של בדידות, הקול והזעם

אור באווגוסט, הדבר

תאר התנהגות חריגה או מצב נפשי מורכב של דמות מרכזית ברומאן שלמדת. בסס את תיאוריך ע

שני אירועים ברומאן.

הסבר את הגורמים שהביאו את הדמות להתנהגות זו או למצב נפשי זה.

פרק רביעי — שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

פרק זה הוא חובה. ענה על שתיים מהשאלות 18-30:
על שאלה אחת משירת ימי הביניים או משירת ביאליק (שאלות 18-22),
ועל שאלה אחת משירת המאה ה-20 (שאלות 23-30) (לכל שאלה — 14 נקודות).

שירת ימי הביניים

18. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ישנה בחיק ילדות / יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי!
דעי כי נעורים כנערת ננערו!
הלעד ימי השחרות? קומי צאי, / ראי מלאכי שיבת במוסר שחרו,
והתנערי מן הזמן, כצפירים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
דאי כדרור למצא דרור ממעלה / ומתולדות ימים כימים יסערו.
היי אחרי מלכך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב יי נהרו!

תאר את המתח בשיר בין המשיכה להבלי העולם הזה ובין השאיפה להתקרב לאל,
והסבר את תרומת השורש "נע" החוזר בשיר לביטוי מתח זה.

19. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יחידה, שחרי / יהודה הלוי

יחידה, שחרי האל וספיו, / וכקטרת תני שירך באפיו!
הלא אם תרדפי הבלי ומנף, / ותאמרי כי אמת הם כל כשפיו,
ותזלי אחריו לילך ויומך / ותערב לך תנומה מנשפיו -
דעי כי אין בידך מאומה, / אבל עץ ייבשו מחר ענפיו.
היי לפני אלהיך ומלכך / אשר באת לחסות תחת כנפיו:
שמו יגדל ויתקדש בפי כל / אשר נשמת אלוה חי באפיו!

תאר את יחסו של המשורר אל הבלי העולם הזה, והסבר את המטפורה בבית הרביעי בשיר בהי

20. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עִירוֹנִי בְּשִׁמְךָ רְעִיוֹנִי / יהודה הלוי

עִירוֹנִי בְּשִׁמְךָ רְעִיוֹנִי / וְיִשִּׁימוּ חֲסָדֶיךָ לְפָנַי -
הַבִּינוֹנִי דְּבַר נֶפֶשׁ יִצְרָתָהּ / קְשׁוּרָה בִּי - וְהִיא נִפְלְאָת בְּעֵינַי!
וְלִבִּי רָאָךְ וַיֵּאֱמַן בְּךָ - / כְּאֵלֹוּ מְעַמָּד הָיָה בְּסִינַי.
דְּרָשְׁתִּיךָ בְּחִזְיוֹנִי - וְעָבַר / כְּבוֹדְךָ בִּי וַיֵּרֵד בְּעַנְיָי.
הִקְיִמוֹנִי שְׁעָפִי מִיְצוּעַי / לְבָרְךָ שֵׁם כְּבוֹדְךָ אֲדוֹנָי.

תאר את חוויית האמונה של הדובר על פי שיר זה.

הסבר כיצד חווייה זו מעוררת את נפש הדובר בבית האחרון.

שירת ביאליק

21. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם סָחַף הָאוֹר,
שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת-בְּקָר חַיִּיהֶם הִרְנִינָה;
וְאֲנִי, גִּחַל רֶךְ, נִשְׁמַפְכָּחִי מִלֵּב
מַחַת כִּנְפֵי הַשְּׂכִינָה.

בְּדָד, בְּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְּׂכִינָה אֶף-הִיא
כִּנְף יְמִינָה הַשְּׂבוּרָה עַל-רֹאשֵׁי הָרַעֲיָדָה.
יָדַע לִבִּי אֶת-לִבָּהּ: חָרַד חֲרָדָה עָלַי,
עַל-בְּנָה, עַל-יְחִידָה.

כָּבֵר נִתְגַּרְשָׁה מְכַל-הַנְּזִוּוֹת, רַק-עוֹד
פָּנַת סֹתֵר שׁוֹמֵמָה וְקִטְנָה נִשְׁאַרָה –
בֵּית-הַמְדָּרֶשׁ – וּמִתְכַּסֵּ בְצֵל, וְאֵחִי
עִמָּה יַחַד בְּצָרָה.

וּכְשֶׁכֶּלֶה לִבִּי לַחֲלוֹן, לְאוֹר,
וּכְשֶׁצֶר-לִי הַמְּקוֹם מִמַּחַת לְכַנְפָּה –
כְּבִשָּׁה רֹאשָׁה בְּכַתְפִּי, וְדַמְעָתָה עַל-דָּף
נִגְמַרְתִּי נִטְפָּה.

חָרַשׁ בְּכַתֵּה עָלַי וּמִתְרַפֵּק עָלַי,
וּכְמוֹ שָׂכָה בְּכַנְפָּה הַשְּׂבוּרָה בְּעַדִּי:
כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם פָּרְחוּ לָהֶם,
וְאוֹתָר לְבַדִּי, לְבַדִּי..."

וּכְעֵין סִיּוֹם שַׁל-קִינָה עִמִּיקָה מְאֹד,
וּכְעֵין תְּפִלָּה, בְּקִשָּׁה וְחֲרָדָה כְּאַחַת,
שִׁמְעָה אֲנִי בְּכִיָּה חֲרָשִׁית הִיא
וּבְדַמְעָה הִיא הַרוֹמַחַת –

תאר את חוויית הבדידות של המשורר כפי שהיא מובעת בשיר, והסבר שתיים מדרכי העיצ

22. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ואם ישאל המלך / חיים נחמן ביאליק

(1) בני, נשמתך איך? -

(3) „לא, כי נשרה על-דף גמרא קדושה.
גמרא היתה לזקני שיערת נוילים ומעוכה,
ובכרסה - שתי שערות של-זקנו הקבן,
חוטי ציציות פסולות של-טליתו הקטנה
וסמנים של-הרבה טפות חלב ושעוה,
ובגמרא הזאת, במצי אותיות מתות
בדד פרפרה נשמתי.”

- ותחנק? -

„שוט בעולם, בקשנה מלאכי!
יש בעולם כפר שאנן, מקף חומת יערים,
ולכפר רקיע תכלת, בלי מצרים רקיע,
ולרקיע התכלת בת-יחידה באמצע:
עב יחידה, לבנה וקטנה.
ובצהרי יום קוץ בדד שחק-שם ילד,
ילד צובב לנפשו, רך ויחיד וחולם -
ואני הוא הילד, מלאכי.”

פעם אחת התעלף כל-העולם וישתק,
השמי יצני הילד השמימה נמשכו,
ויראנה היחידה הזכה, הברורה,
ונפשו יצאה בראתו, כצאת יונה משוכה,
אל העב הנחמדה.”

- ותמוג? -

(2) „גם-שמי יש בעולם, מלאכי!

(4) „לא, פרפרה ותשורר, מלאכי!
באותיות המתות שירי חיים הקרו,
ובארון ספרי וקני מתי עולם נודעו.
שונים היו השירים: על-עב קטנה ובהירה,
עלי קרן הזקב ועלי דמעה מזהירה,
עלי ציציות פסולות ועלי טפות של-שעוה -
אך שיר אחד לא ידעה - שיר עלומים ואהן
ותכל לצאת, ותהמה, ולא-מצאה תנחומין,
ותתעלף עד-כלותה, ויהי צר-לה עד-מות.
פעם אחת פקדתי את-גמרותי הבלה -
והנה פרחה מתוכה נשמתי.
ועדין היא טסה ומשוטטת בעולם,
משוטטת ותועה ואינה מוצאת תנחומין;
ובלילות הצנועים שבתחלת כל-חדש,
בהתפלל העולם עלי פגימת הקבנה,
היא מתרפקה בכנפה עלי שער האהבה,
מתרפקת, דופקת ובוכיה בחשאי,
ומתפללה על-האהבה.”

- ותיבש? -

(2) „גם-שמי יש בעולם, מלאכי!
את-נשמתי הצילה קרן פו רחמינה,
ועל-כנפי הזרה ימים רבים פזזה
כצפרת לבנה;
פעם רכבה בכפר על-גב קרן הזקב,
הלוך הלקה לבקש פנינת טל בין הדשאים,
ודמעה זכה ותמה או על-לחיי רעדה,
ותודעוה קרן ונשמתי צנחה -
ותשתקע בדמעה.”

הסבר את המשמעות של התמונה המתוארת בבית השלישי בשיר.

כיצד מתקשרת תמונה זו לבית הרביעי בשיר? הסבר והדגם את דברייך.

שירת המאה ה-20

שירי טשרניחובסקי

23. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

ראי, אדמה / שאל טשרניחובסקי

ראי, אדמה, כי היינו בזבזנים עד מאד!
בחיקה, מלון-ברכה, מעון סתר, זרע טמנו... לא עוד
פניני זגוגיות של פסמת, זרע חטה כבדה,
גרגר שעורה חתול כתם, שבלת-שועל חרדה.

ראי, אדמה, כי היינו בזבזנים עד מאד:
פרחי פרחים בך טמנו רעננים ובהוד,
אשר נשקתם השמש מנשיקתה ראשונה,
מצניע חן עם יפה קלח, קטרת כוסו נכונה.
ועד שיזעו צהרים בעצם הצער התם,
ובטרם ריו טל של פקר בחלומות-אור נבטם.

הא לך הטובים בבנינו, נער טהר חלומות,
ברי לב, נקני כפים, טרם חלאת אדמות,
וארג יומם עודו שתי, ארג תקוות יום-יבא,
אין לנו טובים מכל אלה. את הראית? ואיפה?

ואת תכסי על כל אלה. יצל הצמח בעתו!
מאה שערים הוד נכת, קדש לעם מכורתו!
ברוח קרבנם בסוד מות, כפר חיינו בהוד...
ראי, אדמה, כי היינו בזבזנים עד מאד!

הסבר את המטפורה של עבודת האדמה בהקשר של נכילת אנשים צעירים על הגנת האר

הדגם את דבריך.

24. קרא את הסונט שלפניך מן המחזור "שירים לאילאיל" (סונט י), וענה על השאלה שאחריו.

שירים לאילאיל / שאול טשרניחובסקי

את אינך יודעת...

את אינך יודעת, מה מאד יפִּיִּית!

מה זקופות רגליך,

מה נפלא הקו

המרמז עד חמדת שוקיך

בעזמה וברך, בגנדרנות ובחו,

כעקבות בתגלים על גבי תלחול

שלאחר הכרית -

את אינך יודעת, מה מאד יפִּיִּית!

את אינך יודעת מה מאד יפִּיִּית!

עיניך שני שקדים

חצובים כרוס־ים,

כשבויות סוד־בראשית, וכעדים

למסתרי גזרה בשפת עדי־עד

לך קוראים, ומפתים ומקסמים בצו -

קפאת ולא ענית -

את אינך יודעת, עד־מה יפִּיִּית!

את אינך יודעת, מה מאד יפִּיִּית!

ובאשרי, ברגעים

את פלך שלי

במשובה וסער און־פראים,

את תפוסה ולא תפוסה, ביד ולא ביד,

נכבשה וחפשיה, בניצוץ פליט־אש,

כאפרח מורסיס -

את אינך יודעת, עד־מה יפִּיִּית!

הסבר את מורכבות יחסו של הדובר בסונט זה כלפי האהובה. הדגם את דבריך.

25. קרא את הסוג' שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

לא רגעי שנת, טבע / שאול טשרניחובסקי

לא רגעי שנת, טבע, וחלומות ימתקו,
 רק רגש בך אראה וסערות הקרב:
 על מרום שיא הריד ובמכרות עמקו
 בתהומות הישימון ובצל חביון עב.

כי תאבל נפשי, ופצעי יזעקו,
 תקוותי תבלנה כשושן בסתו,
 אנודה למקום שם משברים ינאקו,
 למקום צוקיו ירים צור אדיר ושב.

אז בשתי מגלים הרבים בסלעים,
 שהמה, בהתמוללם, שבים לרגעים,
 וטור מטור ירום, גל יגבר מגל:

מצורים נכלמתי, שהמה בגאונם
 אל מחץ משברים, אל נהמם והמונם
 יסגירו את לבם, וראשיהם אל על...

מדוע לדעתך המשורר אומר "בשתי" (בית שלישי) ו"נכלמתי" (בית רביעי) לנוכח תופעות הטו
 הסבר והדגם את דברך.

המשך בעמוד

26. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

הוי, ארצי! מולדתי / שאול טשרניחובסקי

הוי, ארצי! מולדתי!
הר־טְרָשִׁים קָרַח.
עֵדֶר עֲלֵפָה: שָׁהּ וְגֵדִי.
וְהִבֵּי הַדֶּר שְׂמַח.
מִנְזָרִים, גַּל, מִצְבָּה,
כְּפֹת־טִיט עַל בַּיִת.
מוֹשְׁבָה לֹא־נוֹשְׁבָה,
זֵית אֶצֶל זֵית.

אַרְצִי! אַרְצִי־מוֹרְשָׁה!
דָּקֵל רִבֵּי־כַפִּים.
גִּדְר־קוֹצֵבֶר רָשָׁע.
נַחַל כְּמֵה הַמַּיִם.
רִיחַ פְּרֻדְסֵי־אֲבִיב.
שִׁיר־צִלְצַל גְּמֵלֹת.
חֲלִי־חֹלּוֹת לַיָּם סָבִיב.
צֶל שְׂקֵמָה נּוֹפֵלֹת.

אַרְצִי נַחֲלַת מְדַבְר־סִינִי!
קֶסֶם כּוֹכְבֵי לַכֶּת.
הַבַּל־זַעַם הַחֲמָסִינִי,
מְלוֹנָה בְּשִׁלְכַת.
כָּרֶם־גִּפְנֹ נִים־לֹא־נִים.
תַּל חֲרָבָה נְחַרְשַׁת.

תְּכוּל־לֵילוֹת וִילֵל־תַּנִּים.
מִשְׁאֲבָה נּוֹקֶשֶׁת.

הוֹי, הוֹי, אַרְצִי חֲמַדַּת־לִבִּי!
הַשְּׂמִיר, הַשִּׁית.
בֵּינִי סוּד יְתוּם בְּגֵב.
בְּשָׁמִים עֵיט.
מְטֵלִיּוֹת מְדַבֵּר וְחוֹל.
שְׂכִיל זְרוּעַ שְׁחֵלֹת.
בַּיָּם שֶׁל אֹר טוֹבֵעַ כֹּל.
וְעַל פְּנֵי כֹל הַתְּכַלֵּת.

מה מאפיין את תיאור המולדת בשיר? הסבר והדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 14/

שירי יהודה עמיחי

27. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תירום / יהודה עמיחי

בקורי אבלים הם עורכים אצלנו,
יושבים ביד ושם, מרצינים ליד הכתל המערבי
וצוחקים מאחורי וילונות כבדים בחדרי מלון,

מצטלמים עם מתים חשובים בקבר-רחל
ובקבר הרצל ובגבעת התחמשת,
בוכים על יפי גבורת נערינו
וחושקים בקשיחות נערוטינו
ותולים את תחתוניהם
ליבוש מהיר
באמבטיה כחלה וצוננת.

פעם ישבתי על מדרגות ליד שער במצודת דוד, את שני
הסלים הכבדים שמתי לירי. עמדה שם קבוצת תירום
סביב המדרג ושמשתי להם נקבת ציון. "אתם רואים
את האיש הזה עם הסלים? קצת ימינה מראשו נמצאת
קשת מן התקופה הרומית. קצת ימינה מראשו". אבל
הוא זו, הוא זו! אמרתי בלבי: הגאלה תבוא רק אם יגידו
להם: אתם רואים שם את הקשת מן התקופה הרומית?
לא חשוב: אבל לידה, קצת שמאלה ולמטה ממנה, יושב
אדם שקנתה פרות וירקות לביתו.

כיצד מצטיירים בשיר סיורי התירות במקומות ובאתרים בארץ? הסבר את דבריך.
לדעתך, מהו יחסו של הדובר כלפי סיורים אלה? נמק, והדגם את דבריך.

28. קרא את השיר שלפניך מן המחזור "טיול ישראלי" (שיר 10), וענה על השאלה שאחריי.

אני זוכר שאלה בספר למוד החשבון / יהודה עמיחי

אני זוכר שאלה בספר למוד החשבון,
על רכבת שיוצאת ממקום אחד ורכבת אחרת
שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו?
ואף אחד לא שאל מה יקרה כאשר יפגשו,
אם יעצרו או יעברו אחת על פני השניה ואולי יתנגשו.
ולא היתה שאלה על איש שיוצא ממקום אחד
ואשה שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו
והאם בכלל יפגשו ולכמה זמן יפגשו?
ובדבר ספר למוד החשבון. עכשו הגעתי
אל העמודים האחרונים שבהם רשימת הפתרונות.
ואז היה אסור להסתפל בהם ולהשתמש בהם.
עכשו מתר. עכשו אני בודק
במה צדקתי ובמה טעיתי
ויודע מה עשיתי נכון ומה לא עשיתי. אמן.

הסבר מהו נושא השיר, והצג שתיים מדרכי העיצוב של נושא זה.

29. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לא כְּרוֹשׁ / יהודה עמיחי

לא כְּרוֹשׁ,
לא בַּבַּת אַחַת, לא כְּלִי,
אַלּא כְּדָשָׂא, בְּאַלְפֵי יְצִיאוֹת וְהִירוֹת־יְרֻקוֹת,
לֵהִיּוֹת מִסְתָּר כְּהֶרְבֵּה יְלָדִים בְּמִשְׁחָק
וְאַחַר מְחַפֵּשׁ.

וְלֹא כְּגֹבֵר הַיַּחֲדִיר,
כְּכֹז־קִישׁ, שֶׁמְצַאֵהוּ רַבִּים
וְעֵשׂוֹ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ.
אַלּא כְּגֶשֶׁם בְּהֶרְבֵּה מְקוֹמוֹת
מְעַנְנִים רַבִּים, לְהִתְחַלְחַל, לֵהִיּוֹת שְׂתוּי
פִּיּוֹת רַבִּים, לֵהִיּוֹת נְשׁוּם
כְּאוֹיֵר בְּשָׁנָה וּמְפֹזֵר כְּפְרִיחָה בְּאֵבִיב.

לֹא הַצְּלִצוּל הַחֹדֶר, הַמְעוֹרֵר
בְּשַׁעַר הַרֹפֵא הַתּוֹרֵן,
אַלּא בְּדַפְיֻקוֹת, בְּהֶרְבֵּה אֲשַׁנְבִּים
בְּכַנְיֹסוֹת צְדָדִיּוֹת, בְּהֶרְבֵּה דְפִיקוֹת לֵב.

וְאַחֲרֵי־כֵן הַיְצִיָּאָה הַשְּׂקֻטָּה, כְּעֵשֶׂן
כְּלִי תְרוּעָה, שֶׁר מִתְפַּטֵּר,
יְלָדִים עֵיפִים מִמִּשְׁחָק,
אַכֵּן כְּגִלְגּוּלִים הַאֲחֵרוֹנִים

לְאַחַר הַמּוֹרֵד הַתְּלוּל, בְּמָקוֹם שֶׁמִּתְחִיל
מִשׁוֹר הַתּוֹתֵר הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ,
כְּתַפְלוֹת הַמִּתְקַבְּלוֹת,
עוֹלָה אֶכֶךְ בְּהֶרְבֵּה רַבּוֹא גְרִיגִירִים.

המשורר מביע כמיהה לחיות "כגשם בהרבה מקומות" ולמות "בלי תרועה".

30. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

משלשה או ארבעה בחדר / יהודה עמיחי

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
מכרח לראות את העול בין קוצים
ואת השרפות בגבעה.
וכיצד אנשים שיצאו שלמים
מחזרים בערב כמטבעות ערף לביתם.

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
שערו האפל מעל למחשבותיו.
מאחוריו המלים.
ולפניו הקולות הנודדים בלי תרמיל,
לכבות בלי צידה, נבואות בלי מים
ואכנים גדולות שהושבו
ונשארו סגורים כמכתבים שאין
להם כתבת ואין מקבל.

הלשון הציורית בשיר מבטאת עוולות וליקויים שה"עומד ליד החלון" רואה. הסבר והדגם
קביעה זו. בסס את דבריך על שלושה ציורי לשון.

פרק חמישי — שיר שלא נלמד

שירים לב: פרק זה הוא חובה. ענה על שאלה 31 (16 נקודות).

31. לפניך השיר "בלונים" מאת דן פגיס. קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

בלונים / דן פגיס*

בלונים של מסכה מתרפקים זה על זה
 בין נחשי הניר,
 ומקבלים בעונה
 את הסג, את תקרת האולם.
 מוכנים לכל רמז,
 והירים לצית לכל נשיכה.
 אבל אפלו ענוי עולם אלה
 קרבה שעתם.
 פתאם נשמתם פורחת
 בצפצוף מבקל,
 או נשמתם פוקעת
 בנפץ יחיד.
 אחרי כן מתרפטות גופות הגומי
 בשולי מרכז מפגל,
 והנשמות תועות
 בעולם הבינים, בערוף בגבה האף.

* דן פגיס — משורר ישראלי, 1930-1986. זוכה פרס ראש הממשלה לשנת 1973.
 מספריו: שערן הצל, גלגול, מח.

א. השיר מתאר חפץ מוכר בדרך מקורית ולא שגרתית.

הסבר והדגם קביעה זו. (10 נקודות)

ב. לדעתך, האם נימת השיר כבדת ראש או משועשעת, או האם בשיר משתלבות שתי נימות אל

נמקו והדגם את דבריך. (6 נקודות)